

Succesvol herstel van bronnen op de Lemelerberg

Op de Lemelerberg ontspringen drie bronnen die, door hun ligging ten opzichte van de freatische grondspiegel, schijngrondwatersystemen zijn. Deze schijngrondwatersystemen hebben hun bestaan te danken aan de aanwezigheid van slecht doorlatende lagen. De bron op de zuidelijke helft van de Lemelerberg is het omvangrijkst en qua vegetatie het meest interessant. Deze bron is door verdroging in de loop van de tijd sterk vergrast en vervuurd.

Om tot een verbetering van de ecologische ontwikkelingen van de bronsystemen te komen is er gedurende een jaar onderzoek gedaan naar dit systeem.

Door middel van peilbuizen is er gekeken naar de grondwaterstanden en van watermonsters zijn analyses gemaakt. Ook heeft er op een aantal locaties bodemchemisch onderzoek plaatsgevonden naar de voedselrijkdom van de toplaag van de bodem. Uit dit onderzoek is een aantal herstelmaatregelen voortgekomen die in 2013 uitgevoerd zijn. Zo zijn er voor het herstel van de bron op de zuidelijke helft van de Lemelerberg omliggende bomen en bosschages verwijderd en is er lokaal in de randzone de verrijkte toplaag geplagd en hiermee de dominantie van Pijpenstro

Zuidelijke bron op de Lemelerberg met Veenpluis en veenmossen op de voorgrond (foto: Michiel Poolman).

en Pitrus verwijderd. Ook is er een greppel en een diepere geul gedicht die het water in westelijke richting de berg afvoerde.

Inmiddels enkele jaren na de verrichte herstelmaatregelen kan gezegd worden dat deze maatregelen succesvol zijn gebleken. Zo zijn er bijvoorbeeld op de geplagde delen weer vegetaties aanwezig met soorten als Gewone dophei, Kleine zonnedauw, Sterzegge, Veenbies, Bruine snavelbies, Moeraswolfsklauw en verschillende soorten veenmossen.

Ook is er een uitbreiding te zien van de Veldrus-veenmosvegetatie en de hoogveenvegetatie in de kern van het bronsysteem met soorten als Witte snavelbies, Hoogveenveenmos, Wrattig veen-

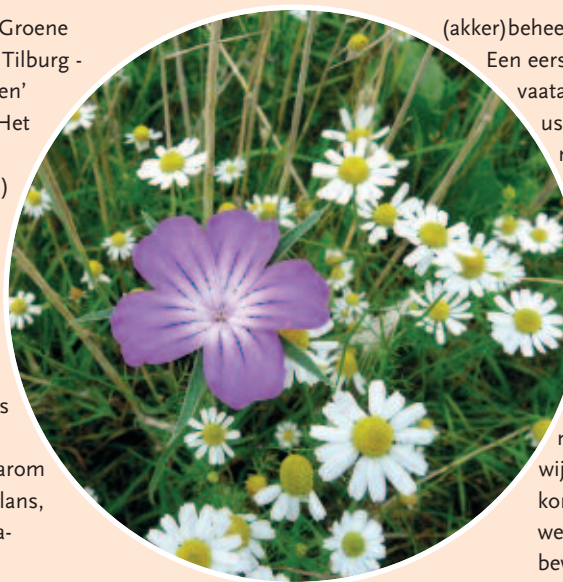
mos en Ronde zonnedauw. Een andere leuke aanvulling is de waarneming van Beekoeverlibel in zowel 2015 als 2016. Deze soort was tijdens een faunaonderzoek in 2002 ook al aangetroffen maar daarna niet meer. Al met al kan dus gezegd worden dat het herstel succesvol is gebleken en de bronnen een waardevolle oase zijn voor flora en fauna in een droge omgeving.

Michiel Poolman Projectmedewerker Ecologie, Landschap Overijssel

Brabants Landschap

Akker(on)kruiden in De Mortelen

In het hart van Nationaal Landschap 'Het Groene Woud', gelegen binnen de stedendriehoek Tilburg - Den Bosch - Eindhoven, liggen 'De Mortelen' (1000 hectare), een landschapsreservaat. Het kenmerkt zich door een zéér kleinschalige afwisseling (in bovendien grillige patronen) van bosjes, weidjes, populierenopstanden én akkers. Voor laatstgenoemd biotoop wordt nu een inhaalslag gemaakt en daar is alle reden toe. Van alle bedreigde plantensoorten in Brabant is één op de vijf te bestempelen als akker(on)kruid. Van de 40 à 50 die onze provincie daarvan eens telde, zijn er nog maar 30 over, waarvan sommige op slechts een paar plekken. Daarom hebben de onderzoeksinstituten Natuurbalans, B-Ware en het Louis Bolkinstituut een gezamenlijk programma opgezet om de akkeronkruiden in Brabant te redden. Waar ze nog voorkwamen is zaad verzameld, opgekweekt en vermeerderd. Verspreid over de provincie zijn in gebieden van zowel Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten als Brabants Landschap reservaatmakers gesticht waar de onkruiden zijn uitgezaaid. Met de beheerders wordt gezocht naar het optimale

Bolderik en Korensla (foto's: Arjen Simons).

(akker)beheer, want de kennis hiervan is verloren gegaan.

Een eerste uitkomst leerde alvast dat de meeste reservaatmakers veel te schraal zijn. Het is immers usance om in natuurgebieden weinig of geen mest toe te passen. (En buiten natuurgebieden zijn akkers dan weer véél te voedselrijk.) Bemesting met stalmest levert de beste natuurresultaten op, iets wat de beheerder ter plaatse Gerard Traa, zelf van boerenhuize, ook altijd gezegd heeft; nu is dat de uitkomst van wetenschappelijk onderzoek. Bovendien hecht Brabants Landschap eraan om ook op haar natuurakkers te telen voor menselijke consumptie. Ploegen op de huidige wijze kan funest zijn, omdat de zaden dan te diep komen te liggen. Met de oude ploegtechnieken werd lang niet zo diep geploegd als nu. Bodembewerking met de schijveneg kan uitkomst bieden, maar beheer luistert nauw en niet alle onkruiden willen op alle plaatsen groeien.

In De Mortelen lijkt een aantal soorten het goed te doen, zoals Bolderik en Korensla. Bovendien bleek de bijzondere Stinkende kamille er nog aanwezig.

Gijs van de Sande zelfstandig adviseur in bos- en natuurbeheer